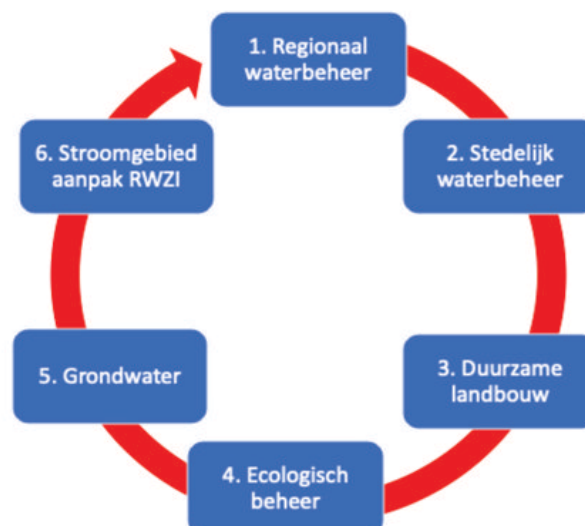

Samenwerkingsagenda Rijn-West 2021-2027

Versie: januari 2021

Datum: 31 januari 2021

Foto © Niels Brevé

Inhoudsopgave

1	Samen aan de slag.....	3
1.1	De belangrijkste opgaven binnen Rijn-West	4
1.2	Samenwerken aan de opgaven.....	4
1.3	De ambitie van Rijn-West.....	5
1.4	Onze uitgangspunten	5
1.5	Leeswijzer	6
2	Focus van Rijn-West	7
2.1	Aanpak van thema's: impuls aan realisatiekracht	7
2.2	Regionaal waterbeheer	8
2.3	Stedelijk waterbeheer.....	8
2.4	Duurzame landbouw	10
2.5	Ecologisch beheer.....	10
2.6	Grondwater.....	12
2.7	Stroomgebiedsaanpak Emissies/RWZI.....	13
2.8	Stroomgebiedsaanpak Emissies/Vergunningverlening.....	14
3	Continueren uitvoering KRW	15

1 Samen aan de slag

We hebben de afgelopen 10 jaar hard gewerkt aan schoon en gezond water. En dat heeft resultaten opgeleverd. Zoals ruim 550 km natuurvriendelijke oevers, 231 km² water toegankelijk voor trekvis, 50% wateren met een goede toestand voor vis, 90 bollenteeltbedrijven die de afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen van hun erf drastisch hebben verminderd, aanpassingen van rioolzuiveringsinstallaties en nog veel meer (zie de jaarlijkse uitgave Schoon Water in Beeld).

Tegelijk zijn we, ondanks al deze inspanningen, niet zo ver als we in 2009 hadden gehoopt. Dat is zichtbaar als we kijken in hoeverre de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn gehaald. Het blijkt ook uit verschillende onderzoeken en analyses, zoals het Feitenrapport Rijn-West en de Nationale Analyse Waterkwaliteit. Problemen blijken hardnekkig, soms zijn maatregelen niet zo effectief als we aanvankelijk dachten of vragen ze meer tijd voordat ze effect hebben. En er zijn nieuwe uitdagingen, of zo je wilt, problemen. Zoals medicijnresten en nieuwe stoffen in het water. We hebben sinds 2009 veel geleerd over ons watersysteem en over de effectiviteit van maatregelen. We leren nog steeds bij en weten steeds beter wat werkt, maar het vraagt tijd.

Niet voor niets hebben we in 2016 geconstateerd dat er “een tandje bij moet” als we in 2027 overall schoon en gezond water willen hebben. Met een bredere aanpak dan uitsluitend KRW-maatregelen. Dat heeft onder andere geleid tot de Delta-Aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater waarin al verschillende stappen zijn gezet. Desondanks moeten we ook de komende zes jaar nog flink aan de bak. In 2027 moeten alle maatregelen voor KRW zijn uitgevoerd. In de eerste en tweede periode lag er een accent op maatregelen die waterbeheerders en andere overheden zelf konden uitvoeren. De verwachting is dat de maatregelen in het derde SGBP complexer van aard zijn en meer onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen vragen. Bovendien vraagt het realiseren van onze visie op schoon en gezond water ook maatregelen buiten de Brusselse KRW-kaders. Mede door de samenhang met andere opgaven zoals zoetwater en biodiversiteit verwachten we dat deze maatregelen meer strategisch bestuurlijke dilemma's bevatten en daarmee keuzes van bestuurders vragen.

De afgelopen twee jaar hebben we een grondige analyse uitgevoerd van ons watersysteem, zowel in Rijn-West als op nationaal niveau. Dat heeft veel inzicht opgeleverd, en ook het besef dat het halen van onze doelen in 2027 nog heel wat gaat vragen.

We hebben nu goed de kenmerken van ons watersysteem in beeld, de mogelijkheden, maar ook de grenzen aan die mogelijkheden. Zoals de vele kunstmatige wateren die ons systeem kenmerken, de achtergrondbelasting met stikstof en fosfor, mogelijkheden voor ecologische netwerken en nog veel meer. Waar nodig hebben we onze doelen aangepast aan de omstandigheden (technische doelaanpassing). En we hebben veel beter in beeld wat er nodig en mogelijk is om de doelen te halen. Dat vraagt inzet van alle partijen; rijk, provincies, waterbeheerders en zeker ook gemeenten, agrariërs,

Onze leefomgeving kan niet zonder schoon en gezond water

Schoon en gezond water is een onlosmakelijk onderdeel is van een gezonde, prettige en productieve leefomgeving voor mens en dier. Een natuurlijke omgeving heeft aantoonbare effecten voor gezondheid en welbevinden. Schoon en gezond water is ook een onmisbare bouwsteen bij opgaven als weerbaarheid bij klimaatsverandering (droogte, overlast), versterken biodiversiteit en aanpak van de stikstofproblematiek.

Werken aan waterkwaliteit draagt bij aan een:

- 1 aangename leefomgeving – welbevinden en plezier voor bewoners en recreanten;*
- 2 veerkrachtige omgeving – weerbaar tegen wateroverlast, droogte en ander gevolgen van klimaatverandering;*
- 3 natuurlijke omgeving – rijk geschakeerd planten- en dierenleven (biodiversiteit);*
- 4 gezonde omgeving - zonder schadelijke stoffen zoals GenX/ PFAS en medicijnresten;*
- 5 productieve omgeving – een bron voor drinkwater, industrie, land- en tuinbouw, drager voor recreatie (1/6 van onze economie is in meerdere of mindere mate afhankelijk van schoon water).*

terreinbeheerders, drinkwaterbedrijven, omwonenden en anderen. Van al die partijen vragen we om te doen wat in hun mogelijkheden ligt. En vooral ook in de onderlinge samenwerking.

1.1 De belangrijkste opgaven binnen Rijn-West

De belangrijkste opgaven binnen Rijn-West zijn:

- **Nutriënten:** de hoeveelheid stikstof en fosfaat in het water is flink verminderd, maar op veel plaatsen nog steeds te hoog voor een goede ecologische toestand. Voor fosfaat is vooral de historische belasting in Rijn-West een aandachtspunt.
- **Schadelijke stoffen en gewasbeschermingsmiddelen** komen nog steeds op te veel plaatsen in het water voor. Vooral medicijnresten en “nieuwe” stoffen zoals PFAS vragen aandacht. Bij gewasbescherming vragen verschillende sectoren aandacht: veehouderij, akkerbouw en zeker ook gastuinbouw, sierteelt en bollen.
- **Vismigratie:** de bereikbaarheid voor trekvis is -mede door de gezamenlijke Rijn-West aanpak- flink verbeterd. Er resteren nog knelpunten die moeten worden aangepakt. Daarnaast is vergroten van de effectiviteit van de gerealiseerde vispassages nodig voor het bereiken van onze doelen.
- **Habitat en beheer:** ecologisch beheer van oevers en wateren is voor veel oevers en wateren nog een opgave. Hier kan nog een grote slag worden geslagen om de ecologische doelen te halen. In een aantal wateren moeten nog inrichtingsmaatregelen worden gerealiseerd. Daarnaast blijven meren en plassen aandacht vragen.
- **Grondwater:** gemiddeld heeft het grondwater in Rijn-West een goede toestand. Op lokaal niveau ligt er een grotere opgave, onder andere bij vergrijsing grondwater, het beschermen van natuurgebieden, drinkwaterwinningen en andere grondwaterfuncties.
- **Stedelijk water:** er is in veel gemeenten onvoldoende aandacht voor waterkwaliteit in stedelijke gebieden, er zijn problemen met blauwalg, kroos en vervuiling. Aanpak vraagt een koppeling met de klimaataanpak (DPRA).
- **Landbouw:** de agrarische sector heeft nog een flinke opgave bij het verminderen van de uitstoot van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen naar het water. Het nemen van bovenwettelijke maatregelen is één van de sleutelfactoren. Succes van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer is noodzakelijk voor het behalen van de doelen van Rijn-West.
- **Rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's):** hierbij komen medicijnresten, opkomende stoffen, zink, ammonium en nutriënten uit het afvalwater vrij. Dit vraagt een actieve aanpak die vanwege de hoge kosten een pragmatische planning vraagt met een horizon tot 2050.
- **Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH):** hier zijn verbeteringen nodig waaronder een betere afstemming tussen de vergunningverleners en handhavers. Er ontbreekt sturingsinformatie over effectiviteit van de rol van VTH in de waterkwaliteit, zeker in relatie tot opkomende en zeer zorgwekkende stoffen. Ook is betere samenwerking tussen vergunningverleners onderling dringend gewenst.

Daarnaast blijft de uitvoering van de KRW-maatregelen voor de 3^e periode 2022-2027 voor het RBO Rijn-West een punt van aandacht en afstemming (zie hoofdstuk 3).

1.2 Samenwerken aan de opgaven

Deze opgaven staan niet op zichzelf. Ze zijn verweven met andere opgaven, zoals biodiversiteit, stikstofaanpak, zoetwatervoorziening, bodemdaling, bodemkwaliteit en klimaataanpak. Landelijk en Europees beleid, zoals het mestbeleid, de Deltaprogramma's Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie, aanpak van stikstof en zorgwekkende stoffen bepalen mede de opgaven voor schoon en gezond water. Vanuit de opgaven voor Rijn-West kan het wenselijk zijn om vragen en wensen voor dit beleid te agenderen.

Een belangrijke ontwikkeling is de invoering van de Omgevingswet. Deze zal de rollen en manier van samenwerken, ook op het gebied van waterkwaliteit veranderen. Zo zal de rol van gemeenten prominenter worden.

Ook op regionaal niveau komen deze ontwikkelingen bij elkaar: in gebieden spelen meerdere opgaven, naast waterkwaliteit bijvoorbeeld bodemdaling, natuurherstel en biodiversiteit en ontwikkeling naar kringlooplandbouw. Of in stedelijk gebied de combinatie met woningbouw, recreatie en klimaataspecten zoals hittestress. De verweving van opgaven vraagt meer dan koppelingen op projectniveau. Keuzes voor de ene beleidsopgave hebben gevolgen voor andere opgaven. Beleid

voor een vitale bodem bijvoorbeeld heeft impact op waterkwaliteit, maar ook op bodemdaling, perspectief voor de landbouw, peilbeheer en klimaataanpak. Niet voor niets is interbestuurlijke samenwerking een actueel onderwerp. Binnen het landelijke Interbestuurlijke Programma is hier veel aandacht voor. Rijn-West is daarop al aangehaakt door deelname aan IBP Vitaal Platteland met pilot polder Aarlanderveen (integraal gebiedsproces).

“Gebiedsgericht maatwerk” is hierbij een veelgebruikte term. Maar het goed hierin inbedden van de opgaven voor schoon water vraagt aandacht. Rijn-West kan hierbij een impuls geven, onder andere door uitwisselen van ervaring, kennisontwikkeling en agenderen van opgaven en oplossingen. Daarbij speelt ook het vergroten van waterbewustzijn een rol, bijvoorbeeld bij ondernemers, medewerkers van andere beleidssectoren en ook burgers.

Rijn-West biedt hierbij meerwaarde doordat partners uit verschillende overheidslagen, en ook maatschappelijke partners, hier samen aan tafel zitten. Juist omdat de aanpak van de opgaven inbreng en samenwerking vraagt van meerdere partijen en omdat Rijn-West door het ontbreken van formele bevoegdheden ruimte biedt voor een aanpak over grenzen van gebieden en beleidskokers heen. Rijn-West kan een impuls geven aan het vinden van meer vormen om niet louter sectoraal, maar ook meer opgavegericht en integraal te werken.

Een aantal van deze opgaven wordt elders al voldoende aangepakt. Dat geldt voor medicijnresten, stoffen en VTH, waarover in de versnellingsstafels van de Delta-Aanpak afspraken zijn gemaakt. Voor vismigratie en grondwater is er een succesvolle samenwerking binnen Rijn-West die ook de komende periode wordt voortgezet.

1.3 De ambitie van Rijn-West

We staan voor een duidelijke verbetering van de waterkwaliteit. Een waterkwaliteit die past bij de functies van ons gebied en die een bouwsteen is voor een rijke en robuuste natuur en leefomgeving. In 2027 hebben we alle maatregelen genomen die effectief zijn om de doelen voor de KRW-waterlichamen te halen. Daarnaast willen we komen tot een merkbare verbetering in de wateren die geen KRW-waterlichaam zijn, waaronder ook stedelijk water. Dat doen we met maatregelen die effectief en betaalbaar zijn, en die waar mogelijk meerdere doelen dienen. Ook na 2027 zal onze ambitie niet ophouden.

Dat vraagt inzet en vooral samenwerking. Want als we de afgelopen periodes één ding hebben geleerd dan is het dat we alleen samen en met een integrale aanpak onze doelen kunnen bereiken. In deze nota schetsen we hoe we dat voor ons zien en waar we ons hard voor gaan maken.

We geven hiermee een impuls aan onze samenwerking door deze intensiever en explicieter vorm te geven, onze visie te geven op de manier waarop we de doelen willen bereiken en brengen focus aan in de opgaven die we aanpakken. Bovenal hopen we dat we hiermee alle betrokkenen in Rijn-West inspireren en uitdagen om met ons aan de slag te gaan voor schoon en gezond water.

1.4 Onze uitgangspunten

- *We werken aan àl het water*
- *Rijkswater en regionaal water is één verbonden watersysteem*
- *De KRW is een stimulans voor het werken aan schoon en gezond water*
- *De opgaven vragen meer dan de maatregelen in het SGBP*
- *Kansen voor koppelingen zoeken en benutten*
- *Gebiedsgericht integraal werken en met maatwerk realiseren*
- *Handelingsperspectief bieden*
- *Focus en samenwerking zijn cruciaal*

1.5 Leeswijzer

Deze Samenwerkingsagenda geeft richting aan het werk van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West in de komende periode (2021-2027). Hoofdstuk 2 beschrijft de thema's waaraan we als Rijn-West een extra impuls willen geven. Binnen deze zeven thema's komen de belangrijkste opgaven binnen Rijn-West terug (zie paragraaf 1.1) en geven we vorm en inhoud aan onze onderlinge samenwerking. Hoofdstuk 3 geeft aan dat de kerntaak van Rijn-West, het bijdragen aan een voorspoedige uitvoering van de KRW maatregelen uit de Stroomgebiedbeheerplannen, vanzelfsprekend blijven continueren.

Naast deze notitie is er een basisdocument dat de opgaven, ontwikkelingen en handelingsperspectieven uitgebreider beschrijft (Achtergronddocument Rijn-West 2021-2027). Dit achtergronddocument geeft ook een overzicht van de KRW-aanpak in Rijn-West. En ander basisdocument zijn de Redeneerlijnen voor doelafleiding. De toestand van de waterkwaliteit in Rijn-West staat beschreven in het Feitenrapport uit 2019 en in de Nationale Analyse Waterkwaliteit van het PBL. De KRW-maatregelen staan in het Stroomgebiedbeheerplan Rijn 2022-2027. Alle documenten zijn te downloaden op of via www.rijnwest.nl.

1.6 Besluitvorming en vervolg

De Samenwerkingsagenda Rijn-West is, na voorbereidende gesprekken, besproken en vastgesteld in het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West (RBO) op 25 november 2020. In de begroting is ook een budget voor de thema's gereserveerd. In de eerste helft van 2021 worden de thema's verder verdiept en uitgewerkt. Ook kunnen dan al de eerste activiteiten starten. In juni 2021 bespreekt het RBO de voortgang en plannen van aanpak voor de thema's. Ook kan dan budget aan activiteiten van de thema's worden toegekend. Op dat moment kan indien aan de orde ook besloten worden een of enkele thema's niet voort te zetten, bijvoorbeeld omdat een thema al voldoende elders wordt behandeld, of dat er te weinig energie/betrokkenheid is van de partners in Rijn-West.

2 Focus van Rijn-West

Rijn-West wil de komende periode de focus leggen op een aantal thema's die aansluiten bij de opgaven en waar samenwerking binnen Rijn-West meerwaarde heeft. Dit zijn thema's:

- die aansluiten bij een urgente opgave voor Rijn-West;
- waar verschillende partners onderlinge afhankelijkheid hebben;
- die niet al elders worden aangepakt;
- waar energie/ ambitie bij één of meer partners is om het thema aan te pakken. Met andere woorden: er is al een mate van eigenaarschap.

De thema's geven ook voeding aan het agenderen van strategisch bestuurlijke vragen. De thema's zijn uitgewerkt mede op basis van de input van RBO en RAO in meerdere bijeenkomsten in 2020.

Een aantal opgaven wordt elders al voldoende opgepakt, onder andere via de versnellingsstafels. Dat geldt voor medicijnresten, stoffen en vergunningverlening/toezicht/handhaving. Voor sommige onderwerpen, zoals ecologisch beheer en aanpak exoten, gaan we na of we kunnen aanhaken bij een landelijk initiatief. Voor vismigratie en grondwater is er een succesvolle samenwerking binnen Rijn-West die ook de komende periode wordt voortgezet.

Daarnaast blijft de uitvoering van de KRW-maatregelen voor de 3^e SGBP periode 2022-2027 blijvend onze aandacht behouden (zie hoofdstuk 3).

De rol van Rijn-West is stimuleren van initiatieven om samen opgaven/thema's aan te pakken, het uitwisselen van ervaringen, kennisontwikkeling en het breed delen van deze kennis, agenderen van onderwerpen bij rijk of anderen en het bieden van een platform voor samenwerking. Rijn-West kan daarbij ook samenwerkingsinitiatieven faciliteren waar een deel van de partners aan deelneemt.

2.1 Aanpak van thema's: impuls aan realisatiekracht

De aanpak van een thema start bij een concrete aanpakken/ samenwerkingsopgave voor één of meerdere partners die deel uitmaken van Rijn-West waarbij zij lokaal en/of regionaal samenwerken met andere partijen. Startpunt zijn de opgaves zoals aangegeven in de Samenwerkingsagenda. De informatie en analyse in het Achtergronddocument is als basis te gebruiken. Deze worden zo concreet zichtbaar op stroomgebiedsniveau.

Een themagroep kiest zelf op welke manier zij die opgave invullen. De aanpak van ieder thema staat op zichzelf en begint bij concrete ervaringen en inzichten over hoe eraan wordt gewerkt, wat daarbij komt kijken en wat er nog nodig is om de aanpak tot een succes te maken. De werkwijze kan verschillen (bijvoorbeeld een of meer bijeenkomsten om kennis/ervaringen uit te wisselen, een onderzoek of pilot of een themawerkgroep zoals bij duurzame landbouw en vismigratie). Thema's worden getrokken door een of een paar partners in Rijn-West. In de eerste fase vindt verdere specificatie en verdieping plaats. Globaal is de werkwijze als volgt (mede afhankelijk of het gaat om een aanpak/ project dat al loopt).

1e helft 2021: verkenning

Themagroepen verkennen het thema: dat kan bijvoorbeeld door het bespreken/uitdiepen van één of meer cases, een inventarisatie van stand van zaken of werkwijzen, benutten lopend of net afgesloten onderzoek of op een andere manier. Belangrijk is dat de themagroepen aansluiten bij concrete aanpakken/projecten die op lokaal en/of regionaal actueel zijn. Het is niet de bedoeling theoretische exercities te ondernemen. De aanpak is bottom-up waarbij de partijen zelf zeggenschap houden over hoe zij werken aan het thema. Vanuit de casuïstiek worden lessen, dilemma's en knelpunten op stroomgebiedsniveau gedeeld om er daarna over in gesprek te gaan. Hierbij zullen voor verschillende thema's ook de kaarten een rol spelen, die vanuit het Rijn-West Watersysteem Analyse-Tool zijn gemaakt, onder andere voor het Groen-Blauwe netwerk, RWZI's en grondwater. Einddoel is een impuls te geven aan de realisatiekracht, in de eerste plaats binnen Rijn-West, maar waar mogelijk ook daarbuiten. Onderdeel van de verkenning is bij sommige thema's de vraag of aansluiten bij een landelijke werkgroep of initiatief mogelijk en zinvol is. Bij de thema's is aangegeven welke organisaties in RBO en/of RAO hebben aangegeven een actieve rol te willen spelen. Dit wordt in de loop van 2021 verder ingevuld. Ook leden van de Klankbordgroep willen een bijdrage leveren aan thema's.

Aan de hand van de verkenning stellen de themagroepen een plan van aanpak op voor het jaar 2021-22. Het plan van aanpak geeft bij voorkeur een of enkele concrete producten aan waar de themagroep aan werkt (bv. een handreiking, een pilot, agendering, bestuurlijke afspraak, webinar, veldexcursie etc). Wat belangrijk bij deze werkwijze is, is dat we inzichten en lessen zichtbaar maken en delen. Dit kan vervolgens leiden tot acties van verschillende aard, bijv. agenderen van bepaalde problematiek op nationaal niveau of leiden tot vergelijkbare initiatieven elders binnen Rijn-West of daarbuiten. Overigens kan een conclusie ook zijn dat het verder werken aan het thema geen meerwaarde heeft voor Rijn-West.

Werkconferentie

De themagroepen presenteren hun verkenning en plan op een Rijn-West werkconferentie begin september 2021. Het is de bedoeling om daarna jaarlijks rond de zomer een werkconferentie te houden met de voortgang van de thema's en de voortgang van werken aan schoon water (krw-maatregelen) in Rijn-West. De werkconferentie staat los van het RBO-veldbezoek. Het RBO wordt periodiek op de hoogte gehouden van de voortgang van de thema's, ook van de thema's die wel van belang zijn maar elders worden opgepakt. Over de bestuurlijk strategische vraagstukken vanuit een thema kan een gesprek plaatsvinden in het RBO.

2.2 Regionaal waterbeheer

OPGAVE/AMBITIE: Impuls geven aan gebiedsgerichte regionale aanpak van wateropgaven (waaronder waterkwaliteit) en de daartoe behorende aspecten van het provinciale ruimtelijke beleid. Hoe geeft de provincie concreet invulling aan de gewenste betere samenhang tussen water en ruimtelijke ordening? Schaalniveaus (provincie, regio of lokaal) kunnen heel verschillend zijn. Gaat om concrete voorbeelden. Wat hier ook een belangrijke rol speelt is de komst van de Omgevingswet en de wijzigingen die daaruit voortvloeien voor instrumentarium, rolinvullingen en werkwijzen.

AANPAK: Ontwikkelen best practises hoe waterkwaliteitsdoelen in provinciaal beleid/aanpak (incl. KRW) positie krijgt in een aanpak 'leefbare provincie' met al het instrumentarium dat provincies hebben (natuur, landbouw, RO, stikstof, bodemdaling, Omgevingsvisie, vergunningverlening, klimaatadaptatie, Blauw-groen netwerk). Gericht op veerkrachtige omgeving. Daarbij ook kijken naar rol anderen, waaronder gemeenten.

Uitwerken aan de hand van een of enkele cases waarbij het liefst meerdere schaalniveaus aan de orde komen. Eén mogelijke invulling is een traject met meer provincies, waterschap met vraagstuk waar oppervlaktewater en grond/drinkwater en KRW-doelen en N2000 spelen in veenweidegebied. Mogelijke case is Heuvelland Gooi- en Vechtstreek (waterschap AGV, provincies Noord-Holland en Utrecht).

Een tweede onderwerp is ontwikkelen van een visie op een Blauw-Groen netwerk, waarin waterkwaliteit, biodiversiteit en natuurontwikkeling worden gekoppeld. Gekoppeld met thema 5. Mogelijke trekkers/actieve betrokkenen: provincie Noord-Holland en Zuid-Holland. Aanvullende cases nog mogelijk.

INITIATIEF: Provincie in nauwe samenwerking waterschappen, gemeenten en overige gebiedseigenaren/ beheerders. Nog geen definitieve afspraken over trekkerschap/betrokkenheid. Mogelijke initiatiefnemer case Gooi- en Vechtstreek: Noord-Holland, met AGV en Utrecht. Mogelijke initiatiefnemer voor blauwgroen netwerk: Zuid-Holland. Waterschap Rivierenland heeft aangegeven actief bij te willen dragen aan dit thema.

2.3 Stedelijk waterbeheer

OPGAVE/AMBITIE: Stedelijk gebied omvat 25% van het oppervlak in Rijn-West. Ambitie is het vergroten aandacht voor schoon water in stedelijke gebieden, zowel bestaand stedelijk gebied als bij nieuwbouw. Realiseren van een goede koppeling met DPRA/klimaatadaptatie.

AANPAK:

1. *Ontwikkelen en aandacht vragen best practises over positie geven waterkwaliteitsdoelen in stedelijk water* (incl. KRW) Dit in de aanpak 'leefbare steden' van gemeenten met al hun instrumentarium (gemeentelijk rioleringsplan, vergunningverlening, bestuursakkoord

afvalwaterketen, klimaatadaptatie, omgevingsplan etc.). Gericht op aangename, leefbare omgeving.

Dit uitwerken aan de hand van één of meer cases.

Eén case is de gemeente Hellevoetsluis. Hellevoetsluis ligt aan het einde van een lang aanvoertracé van zoetwater. In dat tracé wordt water verschillende keren in een hoger pand gepompt. Uiteindelijk is er net genoeg water om het stedelijk water van Hellevoetsluis beperkt te laten stromen.

Met kroos en waterplanten begroeide singels zijn er te vinden, en door het steeds warmer worden van de buitenlucht zal er steeds meer verdampen. Het zoutgehalte zal toenemen van het water. De vraag is verder of de 10% compensatie eis van het waterschap om extra verhard oppervlak te compenseren houdbaar is. Tegelijk is de gemeente Hellevoetsluis bezig met het opstellen van een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie, in samenwerking met de gemeenten Westvoorne, Brielle en Nissewaard.

Belangrijke vraagstukken zijn: hoe krijgen/ houden we voldoende en voldoende zoet water beschikbaar om het stedelijk water door te spoelen? Hoe werken we aan verminderen kroos en waterplanten?

2. *Concreet maken hoe waterkwaliteit op te nemen in omgevingsvisie en -plannen van gemeenten en wat rol van gemeenten hierbij is.*

De VNG heeft sinds 26 mei 2020 de Handreiking Afwegingskader Omgevingsvisie beschikbaar. Waterkwaliteit is opgenomen in een aantal thema's van de Handreiking. Het is van belang dat gemeenten gebruik gaan maken van de Handreiking en de aandachtspunten over waterkwaliteit toepassen en daarbij samenwerken met waterschappen en andere overheden, maatschappelijke partijen en belanghebbenden.

De nieuwbouwwijken zijn heel belangrijk voor gemeenten. De inrichting van deze wijken kan niet zonder een goede diagnose/probleembeschrijving voor stedelijk water(kwaliteit).

Voorstel aanpak: Stel aan de hand van praktijkvoorbeelden en inventarisatie over stedelijk water(kwaliteit) in nieuwbouwwijken een voorbeelden- of inspiratieboek op en/of houd een seminar/webinar.

3. *Verantwoordelijkheid/ rol gemeenten i.r.t. VTH (vergunningverlening-toezicht-handhaving).*

Gemeenten hebben baat bij duidelijkheid over hun rol en verantwoordelijkheid in het gehele traject vergunningverlening-toezicht-handhaving bij waterkwaliteit (en KRW). Gemeenten en andere overheden hebben hun VTH-taken vaak in opdracht gegeven aan Omgevingsdiensten.

Voorstel aanpak: (voorlopig) aansluiten bij de voorstellen vanuit de Brede tafel Waterkwaliteit.

Namelijk de verkenning of nog aanvullende afspraken wenselijk zijn bij het thema VTH (aansluitend op de afspraken uit de Versnellingstafel opkomende stoffen). Daarnaast aansluiten bij de aanpak bij thema Stroomgebiedsafstemming emissies (4.7). Rond de zomer van 2021 nagaan of de aanpak vanuit de Versnellingstafel moeten leiden tot afspraken of aanvullende actie op Rijn-West niveau.

4. *Voortzetting bestaande regionale samenwerkingen en verbreding thema's met waterkwaliteit*

Het Bestuursakkoord afvalwaterketen (BAW) is in 2011 ondertekend door Rijk, IPO, UvW, Vewin en VNG en had als belangrijkste doel een jaarlijkse besparing op beheerkosten van € 380 miljoen in de afvalwaterketen. Het BAW betekende regionale samenwerking in de 49 regio's. De jaarlijkse besparing is in 2019 gehaald. Maar andere doelen, het vergroten van de professionele kwaliteit en verminderen kwetsbaarheid, zijn in met name de kleinere gemeenten niet gehaald. Voor deze punten vraagt dat om continuering van de samenwerking.

Tevens schrijft de VNG in haar ledenbrief van 19 mei 2020 over de verwachting van stijging kosten door maatregelen gericht op klimaatadaptatie (wateroverlast hevige buien) en milieukwaliteitseisen (KRW). Dit vraagt eveneens om samenwerking in kennis en efficiency.

Aanpak: voortzetten regionale samenwerking vanuit BAW, op kleinere en grotere regionale schaal, met name de Delfland Tafel, AGV-overleggen, Water&Klimaat overleg (voorheen

Winnet) in HDSR, Noord-Hollandse Klimaatnetwerk Noorderkwartier en andere overleggen tussen gemeenten, waterschappen e.a..

De scope van deze overleggen verbreden met de thema's Klimaatadaptatie en milieukwaliteitseisen (KRW). Als stimulans dit uitwerken met één van de overleggen (case).

INITIATIEF:

Onderdeel 1: Gemeente Hellevoetsluis wil dit trekken, samen met waterschap Hollandse Delta en gemeenten Westvoorne, Brielle, Nissewaard.

Onderdeel 2: Hiervoor is nog geen trekker/actieve betrokkene.

Onderdeel 3: Terug laten komen op werkconferentie zomer 2021.

Onderdeel 4: Hiervoor is nog geen trekker/actieve betrokkene. Voorkeur is één van de bestaande overleggen.

2.4 Duurzame landbouw

OPGAVE/AMBITIE: 80% van de agrariërs in Rijn-West heeft in 2027 bovenwettelijke maatregelen genomen die bijdragen aan schoon water. Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) van LTO Nederland op uitnodiging van de Rijksoverheid is hiervoor het belangrijkste instrument. Rijn-West ondersteunt, faciliteert en stimuleert de DAW-aanpak. Rijn-West richt zich op het stimuleren en versnellen van die massale beweging zodat het gros van de agrariërs vrijwillig aan DAW meedoet.

AANPAK: Het voorstel is om in te zetten op continueren van de samenwerking met het DAW-supportteam en het verder aanhalen van het gesprek met de Rijn-West partners (waterschappen, provincies, Rijk) over kansen in samenwerken met de landbouw. Ook het blijven aansluiten bij landelijke ontwikkelingen in de aanloop naar het nieuwe GLB/NSP (incl. GLB-pilot landbouwportaal).

Voor het thema landbouw komt dit in 2021 neer op de volgende activiteiten:

1. Faciliteren in de samenwerking met het DAW-supportteam. Voor 2021 staat de ontwikkeling van Uitvoeringsprogramma's per waterschap op de agenda. Daarbij is samenwerking en afstemming met de provincies -die veel gebiedsprocessen initiëren- eveneens belangrijk.
2. Organiseren en voeren van gesprekken met landbouwmensen van waterschappen, gemeenten en provincies met boeren uit het gebied. Binnen Rijn-West kiezen we daarvoor casussen die in de kern gaan over samenwerken. Waarom is samenwerken in deze casus een succes? Hoe doe je dat, samenwerken (wat helpt en wat belemmert)? En wat betekent dat in jouw dagelijkse praktijk? We volgen deze casussen in de tijd. Er is veel ruimte voor vragen. Deelnemers leren van elkaars ervaringen. Bestuurlijke issues en vragen gaan door naar het RBO. We maken website artikelen over de casussen.
3. Een laagdrempelige financiering is een randvoorwaarde voor succes. De Rijn-West ervaring met het landbouwportaal verbinden met het te ontwikkelen landelijke portaal (GLB-pilot). Aanjagen dat de opgedane kennis en ervaring over en weer binnen Rijn-West gedeeld wordt (RAO). Gebiedsgerichte aanpak in GLB/NSP volgen. Bestuurlijke punten agenderen in RBO.
4. Overige activiteiten. Denk aan aanjagen onvoorzien landbouwonderwerpen, deelnemen aan interne overleggen, deelnemen aan DAW-overleggen. Nader in te vullen in overleg.

INITIATIEF: LTO Nederland/Agrarische collectieven (verzoek om dit zichtbaarder te maken); ondersteuning door projectaanjager/regisseur namens de samenwerkingspartners in Rijn-West.

Waterschap Rivierenland en provincies Gelderland en Zuid-Holland zijn bereid hierbij een actieve rol te spelen.

2.5 Ecologisch beheer

OPGAVE/AMBITIE: Ecologisch beheer, zowel van natuurvriendelijke oevers, vispassages als andere assets, is een essentiële succesfactor voor het bereiken van de doelen voor schoon en gezond water. Einddoelen:

- Ecologisch beheer wordt toegepast bij alle in aanmerking komende assets en is geborgd in werkwijze van beheerders en waar nodig in Keur en andere regelingen.
- Ontwikkelen van een Blauw-Groen netwerk voor Rijn-West, realiseren inrichtingsmaatregelen in ontbrekende schakels, voortzetting aanpak vismigratie en terugdringen schade door exoten, met name rivierkreeften.
- Oplossen resterende knelpunten voor vismigratie, ambitie is 60% wateroppervlak verbonden voor trekvis.

Waar mogelijk wordt aangesloten bij landelijke initiatieven.

Vismigratie

- d) Vismigratie: voortzetten bestaande aanpak en werkgroep. Deze is gericht op de Kier, vismigratierivier en Programmatische Aanpak Grote Wateren; meer aandacht voor beheer & onderhoud en efficiëntie vispassages; gezamenlijk onderzoek en kennisuitwisseling; realiseren overzicht ecologische hotspots; vismigratie als kapstok om doelen en resultaten van KRW-maatregelen te communiceren naar gebiedspartners en kansen voor concrete projecten oppakken. De aanpak is gebaseerd op de Visie Vismigratie, die het RBO heeft vastgesteld.

Aanpak exoten

- e) Aanpak exoten: een landelijke kerngroep zet in op uitvoeren van een onderzoeksplan, gericht op:
- in beeld krijgen schade als indicatie voor de vraag waar in te grijpen;
 - effect van afvissen van de kreeften
 - mogelijkheid van inrichtingsmaatregelen om vestiging van rivierkreeften te voorkomen
 - mogelijkheden om verdere verspreiding tegen te gaan.
- Financiering voor het onderzoek moet nog worden gevonden (ca € 1,5 mio). Daarnaast is aanpassing van de landelijke regelgeving gewenst (met name de Visserijwet), zodat ook anderen dan beroepsvissers de kreeften mogen vangen, er meerdere typen vistuigen toegelaten worden en het vervoerverbod wordt opgeheven. RBO kan hiervoor (op korte termijn) signaal afgeven.

INITIATIEF:

Ecologisch beheer

Onderdelen a-b: Er is een initiatief om te komen tot een landelijke werkgroep ecologisch beheer, dit heeft nog geen concrete vorm. Er wordt onder andere gedacht aan een indeling per gebiedstype: beken/hoog Nederland, laag Nederland en brak water. Rijn-West zou in deze opzet een platform kunnen bieden voor laag-Nederland. Voordeel van RBO als platform is de deelname van meerdere partijen, naast waterschappen ook Rijkswaterstaat, gemeenten, mogelijk provincies en anderen. Indien landelijke werkgroep niet van de grond komt dan instellen themagroep vanuit Rijn-West. Vooralsnog is het idee om na een verkenning in 2021 een werkconferentie te organiseren waarin o.a. beeld van het ecologisch beheer wordt gepresenteerd en besproken. Hiervoor is mogelijk een aanjager/trekker nodig. Dit kan persoon zijn van een waterschap of een externe deskundige onder begeleiding van een waterschap.

Trekkers/Initiatief: AGV, Rijkswaterstaat, Waterschap Rivierenland, Delfland, HDSR, p.m.

Ontwikkelen groenblauw netwerk

Er zijn initiatieven bij verschillende waterschappen en provincies. Het onderwerp raakt de thema's vismigratie, ecologisch beheer en regionaal waterbeheer. Aanpak samen met onderwerp 2 van regionaal waterbeheer. Mogelijke initiatiefnemers: provincies Noord-Holland en Zuid-Holland, actieve betrokkenheid AGV.

Vismigratie

Voortzetten werkgroep Vismigratie. Deze heeft een werkplan opgesteld.

Aanpak exoten

Er is op dit moment een landelijke kerngroep die de problematiek in beeld brengt. Voorkeur voor een landelijke aanpak (UvW/LNV), maar deze is nog onzeker. Als werkgroep mogelijk is, hier als Rijn-West actief inbreng leveren. Indien niet mogelijk als Rijn-West werkgroep. Contactpersoon op dit moment: Martin Goossen (Rijnland).

Mogelijke actie RBO Rijn-West: signaal geven aan Rijk, met name LNV over gewenste aanpassing regelgeving (Visserijwet). Timing in afstemming met landelijke kerngroep, mogelijk begin 2021.

2.6 Grondwater

OPGAVE/AMBITIE/AANPAK:

Voor het thema grondwater lag de uitdaging voor 2020 vooral in het "op de kaart" zetten van de relevantie van het thema binnen Rijn-West. Nadruk op het besef dat grondwater een cruciaal onderdeel uitmaakt van het watersysteem.

Veel onderwerpen bij grondwater worden alin verschillende overlegstructuren en organisaties opgepakt. Zo zijn er programma's voor de sanering van spoedlocaties, monitoringsprogramma's,

uitvoeringsprogramma's drinkwater, programma's van waaruit maatregelen worden genomen ter bescherming van Natura2000 gebieden, etc. Ook zijn veel grondwater-gerelateerde uitdagingen lokaal.

De uitdaging voor 2021 is om de aandacht vanuit grondwater te richten op de volgende zaken:

1. Hoe leggen we de verbinding tussen het uitvoeren van de maatregelenpakketten voor grondwater Rijn-West in de SGBP-3 periode met de werkzaamheden van andere gebiedspartners in Rijn-West? De wijze van uitvoeren of volgtijdelijkheid kunnen elkaar beïnvloeden, dus de opgave is om de raakvlakken te delen zodat hierop gestuurd kan worden.
2. Inbrengen van enkele specifieke casussen in Rijn-West rondom grondwater-gerelateerde opgaven die meerdere gebiedspartners in Rijn-West treffen. Bijeenbrengen van deskundigen en verantwoordelijke collega's van de gebiedspartners om de problematiek inzichtelijk te maken, oplossingsrichtingen uit te werken en in breder verband te delen:
 - a) Hoe omgaan met het aantreffen van nieuwe bodemverontreinigingen in stedelijk gebied? Waaronder focus op de nieuwe rolverdeling en wederzijdse afhankelijkheid. Dit komt onder meer door het vervallen van de Wet bodembescherming en invoering Omgevingswet. Hierbij moeten gemeente, provincie en soms het waterschap gezamenlijk tot oplossingen komen.
 - b) Inlaat gebiedsvreemd water om verdroging/peilverlaging tegen te gaan. Enerzijds is dit goed voor behoud van flora en fauna, heeft het een economisch belang en wordt schade door bodemdaling voorkomen. Anderzijds levert het risico's voor de grondwaterkwaliteit en heeft het effect op Natura2000 gebieden. Een onderwerp waar grondwater, oppervlaktewater, natuurbeheer en economie samenkomen. Waar waterschap, provincie en gemeente gedeelde en strijdige belangen hebben. Het voorstel is een concrete casus uit te werken en te delen.
 - c) Hoe krijg je zicht op nieuwe stoffen die in het bovenste watervoerend pakket terecht komen. Inventarisatie van de reeds aanwezige kennis en infrastructuur, en lopende ontwikkelingen, zodat binnen Rijn-West meer inzicht komt in wie wat meet en hoe we daar mee om gaan. Dit vraagt samenwerking van het Rijk, Provincies, Waterschappen, Gemeenten en Drinkwaterbedrijven.

Uitgangspunt is om bovenstaande activiteiten zoveel mogelijk door de gebiedspartners te laten uitwerken en presenteren. Waarbij de coördinatie en afstemming en het uitwerken van de aanpak circa een dag per week inzet vraagt.

INITIATIEF:

Punt 1: Wordt opgepakt door de Werkgroep Grondwater.

Punt 2: Provincie Utrecht neemt hierin initiatief m.b.v. bestaande werkgroep Grondwater. Rol drinkwaterbedrijven, waterschappen en gemeenten nog uit te werken). HDSR en de provincies Gelderland en Zuid-Holland willen hierbij ook een actieve rol spelen. Aanpak wordt verder uitgewerkt.

2.7 Stroomgebiedsaanpak Emissies/RWZI

OPGAVE/AMBITIE: Hoe kunnen we innovatieve zuiveringstechnieken op een meer strategische wijze implementeren op de zuiveringen in Rijn-West en bij de emissie-aanpak meer rekening houdend met de effecten op stroomgebiedsniveau?

Het gaat om het ontwerpen en toepassen van een strategie om emissies uit RWZI's verder te verminderen en innovatieve zuiveringstechnieken in te zetten. Hierbij wordt niet alleen naar de individuele zuivering en effecten van de lokale belasting gekeken maar ook naar de effecten en opbrengsten voor het hele stroomgebied. Zo kan worden bepaald hoe invulling kan worden gegeven aan het tegengaan van afwenteling en het kunnen nemen van verstandige investeringsbeslissingen op de zuiveringen integraal afgewogen voor het hele deelstroomgebied. Het kan gaan om nieuwe stoffen en de klassieke KRW stoffen.

AANPAK:

1. In deze eerste fase zal vooral het gesprek tussen de partijen rondom het thema afwenteling worden georganiseerd. Een thema- of werkgroep organiseert hiervoor een aantal workshops om de discussie over de meerwaarde van een stroomgebiedsaanpak te starten en onderzoeken. We gaan hierbij gezamenlijk op zoek naar de belangrijkste knelpunten binnen Rijn-West en koppeling van de bestaande kennis bij KRW-mensen en zuiveraars,

vergunningverleners/handhavers en drinkwaterbedrijven. Het gaat in deze fase vooral om het samenbrengen van kennis die al in de verschillende organisaties aanwezig is, met het doel knelpunten te bepalen en te komen tot afspraken voor een vervolgaanpak die uiteindelijk zal leiden tot een gezamenlijke stroomgebiedsstrategie voor 2027 (als Brussel daarom gaat vragen). Er zal zo veel mogelijk aansluiting worden gezocht met de landelijke aanpak voor medicijnresten en met de initiatieven van de UvW.

2. Het streven is om in 2021 een gedragen advies aan het RBO voor te leggen voor een vervolgaanpak om te komen tot gezamenlijke stroomgebiedsstrategie voor 2027 (als Brussel daarom gaat vragen). Indien mogelijk is een kaart hier onderdeel van.
3. In volgende stappen kan, afhankelijk van het advies, een projectregisseur worden aangewezen en kunnen als nodig geacht onderzoeksprojecten worden voorgesteld.

INITIATIEF: RWS, drinkwaterbedrijf, waterschappen

2.8 Stroomgebiedsaanpak Emissies/Vergunningverlening

OPGAVE/AMBITIE:

Verbeteren van vergunningverlening/toezicht en handhaving (VTH) en hiermee bijdragen aan de emissie-aanpak.

Vanuit de Waterwet en de Wabo hebben RWS, waterschappen, provincies en gemeenten een gezamenlijke verantwoordelijkheid op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van waterlozingen. Uit onderzoek ((Berenschot & Arcadis, mei 2020) is gebleken dat er in de praktijk een aantal verbeterpunten gewenst zijn, onder andere:

- bemensing en kennisoverdracht,
- beter beeld van de omvang van kleinere impact lozingen en het cumulatieve effect van lozingen op waterkwaliteit,
- verbetering van de koppeling tussen beleid en uitvoering,
- meer aandacht voor periodieke analyse en actualisatie lozingsvergunningen en opkomende stoffen / (potentieel-)Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS),
- sturing van VTH-taken is in de praktijk vooral budget gestuurd en niet altijd expliciet gekoppeld aan waterkwaliteitsdoelen of -opgaven.

AANPAK:

Samenwerking en borging van afspraken tussen betrokken overheden (en omgevingsdiensten) op het gebied van VTH-taken is belangrijk en wordt nog belangrijker met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De aanpak sluit aan bij de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater het project van RWS “Bezien waterkwaliteitsvergunningen RWS”.

Voor de aanpak wordt een werkgroep gevormd vanuit Rijkswaterstaat, met inbreng van waterschappen, gemeenten en provincies. De precieze aanpak wordt nog uitgewerkt.

Mogelijke invulling kan met pilots. Mogelijkheden zijn:

1. Eén of meerdere pilots om een beter beeld krijgen van de omvang van kleinere impact lozingen en het cumulatieve effect van lozingen op waterkwaliteit.
2. Pilot om de koppeling tussen beleid en uitvoering en meer aandacht hebben voor periodieke analyse (sluiten van beleidscyclus). Dit om sturingsinformatie te verkrijgen over effectiviteit van de rol van VTH in de waterkwaliteit en de mate van doelbereik in het waterkwaliteitsbeleid. Bovenal leidt dit tot gedefinieerde gemeenschappelijke beleidsopgave die nu (meestal) ontbreekt. Uiteindelijk kan dit leiden tot een gerichte opdracht aan de omgevingsdiensten.
3. Actualiseren van het huidige VTH-beleid binnen gemeenten en provincies waarbij een betere koppeling wordt gelegd tussen waterkwaliteit en VTH-beleid
4. Nader in een regio met waterbeheerders, provincie, gemeenten en omgevingsdienst uitwerken hoe bestaande regelgeving wordt omgezet naar de regelgeving onder de Omgevingswet.

Opkomende stoffen en (potentieel-)Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) zijn een landelijke opgave en daarmee geen onderdeel van dit thema.

INITIATIEF: Rijkswaterstaat (RWS). RWS vraagt hiervoor de inbreng van provincies en waterschappen en soms de gemeentes nodig.

3 Continuëren uitvoering KRW

Vanouds is een kerntaak van Rijn-West bijdragen aan een voorspoedige uitvoering van de KRW-maatregelen uit de Stroomgebiedbeheerplannen. Vanzelfsprekend blijven we dit continueren, naast het samen werken aan de thema's zoals weergegeven in hoofdstuk twee waaraan we een impuls gaan geven.

Samenwerking tussen overheden en met andere partijen zal bij beiden nog meer dan voorheen een succesfactor zijn. Ook uitwisseling van kennis en ervaringen maakt de uitvoering efficiënter en kosteneffectiever.

Taken voor Rijn-West vanuit kerntaak 'uitvoeren KRW':

- vinger aan de pols houden van uitvoering maatregelen (onder andere via de voortgangsrapportages), signaleren ontwikkelingen en knelpunten waar nodig;
- zorgen voor een goed monitoringsprogramma;
- afstemming met Rijk (en EU) en waar nodig andere partijen;
- stroomlijnen van de organisatie en uitvoering van de KRW met andere EU wetgeving, zoals N2000, zwemwaterrichtlijn, Nitraatrichtlijn;
- volgen van uitvoering afspraken Delta-Aanpak (voor het deel waarbij RBO's een rol hebben).

Deze taken vragen in de eerste plaats inzet vanuit de ambtelijke samenwerking (RAO). Het RBO geeft richting en waar nodig bestuurlijke signalen bij het optreden van knelpunten of bestuurlijke aandachtspunten.

De werkgroep Monitoring blijft aanspreekpunt voor het onderwerp monitoring. De werkgroep Doelafleiding wordt in 2021 voortgezet om de vaststelling van het SGBP-3 en verwante plannen te begeleiden. Na 2021 wordt bezien of deze werkgroep in de huidige vorm wordt voortgezet.

Basisinformatie over de doelen, toestand en maatregelen van de KRW is vastgelegd in de Stroomgebiedbeheerplan Rijn, de Redeneerlijnen Rijn-West, het Feitenrapport Rijn-West en de Nationale Analyse Waterkwaliteit. De Redeneerlijnen Rijn-West bevatten het resultaat van de afstemming over de doelafleiding voor SGBP-3 en leggen het doorlopen proces en de gemaakte afspraken goed vast. Alle documenten zijn te downloaden op of via www.rijnwest.nl.

De uitvoering van de KRW zal, naast de thema's, onderdeel zijn van de jaarlijkse voortgangsrapportage van Rijn-West.